

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Synodalia Osnabrvngensis Ecclesiae, Ab Anno Christi
MDCXXVIII.**

Brogberen, Johannes

Coloniae Agrippinae, 1657

Ordo Et Caerimoniae Synodi, celebratae in absentia Illustrissimae &
Reverendissimae Suae Celsitudinis, XVIII Martii MDCLIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14298

O R D O E T C Æ R I M O N I Æ
S Y N O D I,

celebratæ in absentia

Illustrissimæ & Reverendissimæ Suæ Celsitudinis,

xviii Martii M D C LIII.

CITATIO AD SYNODVM.

Especiali mandato Illustrissimi ac Reverendissimi Principis ac Domini, FRANCISCI GVILIELMI, Domini nostri clementissimi, monebunt omnes Decani tempestivè eos, qui ex suo districtu, sive Clerici sint sive Regulares, ad Synodum Diœcesanam de jure vel consuetudine venire debent, ut pridie Synodi, quæ erit xviii

Martii, tam maturè compareant, ut Dominos Deputatos Illustrissimæ Suæ Celsitudinis, in loco, ad hoc in valvis Ecclesiæ Cathedralis designando, alloqui, & si quid occurrat, ad Ecclesiæ & animarum salutem, proponere possint. Conferent autem omnes & singuli Decreta Visitationis ultimæ; de earum observantiâ, Officiali & Consistorio rationem reddituri. Ne tamen animarum cura aliquid detrimenti per absentiam Parochorum patiatur, curabunt Decani, ut necessarii Sacerdotes hinc inde dispersi relinquuntur aut surrogentur, quod populus eos, pro necessitatibus spiritualibus, convenire possit.

Locus sigilli.

*Ex mandato Illustrissimi Principis ac Domini,
Domini mei clementissimi,*

IOANNES BISCHOPINCK,
Officialis.

Pridie indictæ Synodi, nomine Illustrissimæ Suæ Celsitudinis, Domini Deputati conveniunt ad aulam Domini Præpositi Cathedralis Ecclesiæ, horâ quartâ pomeridianâ, ut in eadem ab omnibus & singulis, ad Synodum comparentibus, conveniri, eorundem gravamina, si quæ habeant, audire, & de iis, quæ postero die agenda sunt, debite monere possent. A quartâ ad quintam, campanæ Catholicorum per totam Civitatem, uti & ipso die Synodali, anticipatis per Ecclesias Horis Canonicis, denuo per horam integram, compulsæ fuerunt, donec universus Clerus, in Cathedrali Ecclesia apud Sacristiam congregatus, processionaliter Illustrissimæ Suæ Celsitudinis Deputatos, unâ cum Cathedrali Capitulo in Capella Divi Pauli expectantes, deduceret. Post accessum Minorum Deputatorum ad Ecclesiam, immediate ad Chorum processum est. quo in loco singuli, ut hactenus, confederunt. Pro Dominis Deputatis tamen, à parte Epistolæ in Presbyterio versus thronum Illustrissimi, infra tamen Abbatem Ibvngensem, in Pontificalibus sedentem, genuflexorium cum tapete præparatum fuit. Idem Dominus Abbas, in Ecclesia ante adventum Cleri paratus, expectans, mox, omnibus in locis suis subsistentibus,

Sacrum Pontificale de Spiritu sancto inchoavit. Sub Sacro, Communio totius Cleri, præcensibus bono exemplo Dominis Deputatis & Cathedralis Ecclesiæ Canonicis, habita fuit. Post sumptam Communionem ab Abbate, Diaconus Sacri cantavit alta voce: Confiteor. & tunc accesserunt singuli cum debita devotione, & stolis rubris, à Sacerdotibus assumptis.

Finito Sacro, Dominus Abbas, depositis paramentis Missalibus, assumpsit pluviale rubri coloris. Quod idem fecerunt tres Domini Deputati. Ut primum Dominus Abbas cum reliquis Deputatis indutus fuit, accessit ad altare majus. Diaconus Sacri, versus Clerum, cantavit: Orate. Mox genuflexerunt omnes, modico spatio orantes. Tum adhuc genuflexus D. Abbas, inchoavit Antiphonam: Exaudi Domine, Choro eandem prosequente. Finitâ Antiphonâ, Succentor Chori incepit Psalmum: Salvum me fac, Deus, ex Nocturno seriæ quintæ. Sub hoc Psalmo Dominus Abbas consedit ante altare majus usque ad finem Psalmi, facie ad Clerum versa; & Domini Deputati suis locis. Finito Psalmo, Dominus Abbas surrexit, vertit se ad altare, cantavit Orationem: Adsumus, ut in Pontificali, quâ finitâ, procubuit acceptâ mitrâ supra

Ec 4

faldis

faldistorium, reliquo Clero cum eo genuflectente; & duo Cantores ante Presbyterium cantarunt Litaniis omnium Sanctorum; in quibus dum dicitur, Vt omnibus fidelibus &c. surrexit Dominus Abbas, & pedum Abbatiale cum appenso velo sinistra tenens, & stans versus Clerum, cantavit: Vt hanc presentem &c. ut in Pontificali. Decantatis Litanis, Dominus Abbas, deposita mitra, stans cantavit: Oremus. Ministri: Flectamus genua. Levate. ac deinde Orationem: Da quaerimus, ut in Pontificali. Post haec imposuit incensum in thuribulum, Diaconus Sacri petiit ab eo benedictionem, legit more solito, stantibus omnibus, Euangelium: Convocatis Iesus. Lecto Euangelio, Dominus Abbas, exosculatus librum Evangeliorum, incensatus modo consueto, & genibus flexis, genuflectente etiam toto Clero, incepit Hymnum: Veni Creator. Post primum versum surrexerunt omnes, & mota Processio Cleri ad locum Synodalem consuetum. Interea a Clero & organo totus hymnus alternatim decantatus fuit. In loco Synodali omnes, ut in prioribus Synodis, se suis locis collocarunt; Domini vero Deputati a latere dextro, & Dominus Abbas cum Ministris Sacri a latere sinistro altaris, confederunt; Promotor Synodi, Secretarius item & Actuarius cum Notario, in locis solitis permanserunt. Omnibus, suis locis, confidentibus, Dominus Officialis Synodum allocutus est, his verbis:

Admodum Reverendi, Praenobiles, Venerabiles, Religiosi & Honorabiles viri ac Domini &c. Reverendissimus & Illustrissimus Princeps ac Dominus, Dominus FRANCISCVS GVILIELMVS, Episcopus Osnabrugensis &c. Dominus noster clementissimus, cum, instante hac Synodo vernali, ad praesentia totius S. Romani Imperii Comitum, a Sacra sua Caesarea Majestate specialiter evocatus, ad hanc Synodum accedere, eique personaliter praesidere non possit; ne quid tamen eorum, quae ad reformandos mores, ac disciplinam Ecclesiasticam restaurandam ac confirmandam, facere possunt, omittantur & suspendantur, Admodum Reverendis, Praenobilibus viris ac Dominis, D. Praeposito & D. Decano Cathedralis hujus Ecclesiae, una mecum in mandatis dedit, ut, Celsitudinis Suae nomine, huic Synodo celebrandae praesideamus, eaque omnia faciamus & praestemus, fierique ac praestari curemus, quae de jure & veteri ac laudabili consuetudine ac more fieri debent ac consueverunt; prout in hanc rem Sua Celsitudo Mandatum clementissime est impertita.

Tradita deinde Secretario Synodi, praefata Originalis Commissio; quam is clara voce ex pulpito praelegit in haec verba:

FRANCISCVS GVILIELMVS, Dei & Apostolicae Sedis gratia Episcopus Osnabrugensis, &c. Venerabilibus, Nobilibus atque Honorabili & Doctissimo, devotis, sincere Nobis in Christo dilectis & fideli, Ioan-

ni à Leeradt, Ioanni Wilhelmo à Winckelhaufen, & Ioanni Bischopinck, Cathedralis Nostrae Ecclesiae Osnabrugensis respectively Praeposito, Decano, & Officiali Curiae Nostrae Episcopalis ibidem, salutem in Domino. Venerabiles, Nobiles, Honorabiles & Doctissime, devoti, sincerè Nobis in Christo dilecti, & fidelis. Cum per Nostrae gravissimae sollicitudinis publicas occupationes, & praesentia Sacri Romani Imperii Comitum, quibus nunc intendere debemus, impediamur, quò minus futurae Synodo, quae in Civitate Nostrae Osnabrugensi, feria tertia post Dominicam Oculi, incidentem in decimam octavam diem mensis Martii, ex laudabili Majorum Nostrorum consuetudine, ac Praecessorum Episcoporum Decretis, celebrabitur, pro hac vice personaliter interesse & praesidere non possimus: Nos vobis, de quorum prudentia, zelo, pietate, ac legalitate, singularem gerimus fiduciam; praesentium tenore, conjunctim & divisim, in Domino committimus, ut dictae Synodo, Nostrò nomine praesideatis, & Synodales has Constitutiones, quas vobis transmittimus, aliave, promulgari curetis, ac, ad earum observantiam, Clerum Nostrae Osnabrugensis Dioecesis debite admoneatis; & quicquid Nos in dicta Synodo personaliter agere possemus, Nostrò nomine peragatis: insuper etiam illius Synodi Acta, & praesentium atque absentium nomina, ad Nos in scripto referatis. Haec est serua voluntas Nostra, manu & sigillo Nostrò roborata. Valet in Domino. Datum ex Residentia Nostra Episcopali Ratisbonae, die quarta Februarii, anno MDCCLIII; Episcopatum Nostrorum, Osnabrugensis vigesimo octavo, Ratisbonensis quarto, Mindensis & Verdenis vigesimo quarto.

Lecta Commissione, Dominus Officialis porro Clerum sic allocutus est:

Dicti itaque Domini, mecum Deputati, per me interrogant omnes ac singulos Dominos Praelatos, & alios quoscunque, ad hanc Synodum legitime vocatos, an, ad Dei omnipotentis laudem & gloriam, & ad Ecclesiae Osnabrugensis incrementum, Synodus haec Dioecesana, legitime indicta & congregata, eis aperienda videatur.

Omnibus annuentibus, Decretum interposuit; simulque in Promotorem, D. Bernardum Matthiae à Campo; in Secretarium, D. Conradum Burenium; in Actuarium, D. Christianum Broickman, electos denominavit; qui suis locis confederunt. Statimque D. Officialis ex Pontificali Synodum affatus est.

Reproductis deinde litteris Citationis ad Synodum, lectus est Catalogus Cleri, & absentium nomina diligenter annotata.

Posteaquam Catalogus Cleri lectus fuit, Synodi Promotor, Dominus Bernardus Matthiae à Cam-

à Campo, absentium contumaciam accusavit his verbis:

Admodum Reverendi, Prænobiles, & Clarissime, Domini: cum ex recensito Catalogo &c. ut habetur supra in Synodo Osnabrugensi majore.

Pag. 5. col. 2.

Ad hæc D. Officialis, communicatione cum aliis Deputatis breviter habita, sic interlocutus est: Domini mecum Deputati per me decernunt &c. ut ibidem.

Pag. 6. col. 1.

Pena tamen absentium, Illustrissimæ Suae Celsitudinis declarationi reservata fuit.

Subsecuta tum concio Synodalis; quam de more habuit Dominus Conradus Barenus, Cathedralis Ecclesie Osnabrugensis Pastor. Quâ finita, Secretarius Synodi ex manibus Deputatorum accepit Decreta Synodalia; rogavitque, num placeat hæc ipsa in præsentè Synodo publicari.

Annuentibus Dominis Deputatis, primum Decreta Synodi generalia. & in omnibus Synodis prælegi solita, usque ad Decretum de professione fidei faciendâ inclusive, prælegit; & deinde sequentia publicavit.

S E Q V V N T V R

DECRETA SYNODALIA,

Ex mandato Reverendissimi & Illustrissimi Domini Episcopi Osnabrugensis &c. Domini FRANCISCI GVILIELMI, die XVIII mensis Martii anno MDCCLIII, Osnaburgi, in Synodo vernali, publicanda.

DECRETVM I.

FRANCISCVS GVILIELMVS, Dei & Apostolicæ Sedis gratia, Episcopus Osnabrugensis, &c. Posteaquam, magnis sumptibus, pro majori cultus divini augmento, & instructione Parochorum, opera quædam, videlicet Proprium Sanctorum Dioecesis Osnabrugensis, Agendam seu Rituale, præsertim pro Parochiis, item Missas proprias Sanctorum Dioecesis Osnabrugensis, typis edi curavimus: hinc, in virtute sanctæ obedientiæ, mandamus omnibus & singulis, ut illos libros, non solum quantocius, tam pro se, quam pro Ecclesiis suis, sibi comparent, verum etiam sese iis in omnibus accommodent, regulasque & rubricas traditas, diligenter, semota omni novitate vel antiquitate, ad amussim observent, singulorum prædictorum librorum duplex exemplar habeant, unum in domo pastorali, & alterum in Ecclesia, ejusdem Ecclesiæ sumptibus emendum. Inscribatur etiam nomen Ecclesiæ frontispicio, ne aliæ manus hujusmodi librum sibi vendicent.

DECRETVM II.

CVm etiam Catechismum, Cantionesque in Ecclesiis observandas, pro uniformitate, ac aliorum non approbatorum librorum (qui, prædolor, hoc perturbato belli tempore irreperunt) eliminatione, typis edi fecerimus: proinde quisque Pastor aliquot exemplaria, pro necessitate suæ Parochiæ & Scho-

larum, sumptibus Ecclesiarum similiter emet, tam per se quam per ludimagistros distribuenda.

DECRETVM III.

Volumus præterea, ut, intra mensem à finita Synodo, singuli Decani rurales à singulis sui Decanatus Ecclesiis ac personis informationem capiant; num, & quot, exemplaria, juxta hoc nostrum Decretum, sibi comparaverint.

DECRETVM IV.

Antiquas Agendas, quibus hæctenus usi sunt, qualescunque illæ sint, uti & Catechismos, librosque cantionales Germanicos, à pueris & ludimagistris accipiant, & dictis Decanis, cum designatione in scripto, transmittant. Decani vero dictas informationes ac designationes Officiali Nostro, juxta præfixum illud tempus, consignent, ut Nobis debitam relationem facere possit.

DECRETVM V.

NE autem hac in re difficultas sit, constituimus, ad hos libros vendendos & distribuendos, Theodorum Hulsborst, Vicarium Cathedralis Nostræ Ecclesiæ Osnabrugensis, à quo petenda erunt exemplaria; quorum compactionem ad debitum usum ipsi Pastores suis locis promovebunt.

DECRE